

Список використаної літератури:

1. Захаров, А. И. (2001), Своеобразие психического развития детей. Психология детей с отклонениями и нарушениями психического развития, Питер, Санкт-Петербург, 132 с.
2. Пісоцький, В. П., (2006), Емоційно-вольова сфера особистості: навчально-методичний посібник для студентів педагогічних вузів, НДУ ім. М. Гоголя, Ніжин, 63 с.
3. Семенова, К. А. (1976), Лечение двигательных расстройств при детских церебральных параличах, «Медицина», Москва, 185 с.

МОДЕЛЬ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ У КОНФЛІКТНИХ СИТУАЦІЯХ

УДК 159.923.2:316.62

Раковська Наталія Петрівна,
*студентка спеціальності «Психологія»,
КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»*

Актуальність дослідження. Зростання психологічної напруженості у сучасному суспільстві обумовлює збільшення прояву різноманітних конфліктів та необхідність їх всебічного вивчення з метою нівелювання негативних наслідків та як найповнішого використання закладених у них позитивних можливостей для розвитку особистості. Знання чинників, які обумовлюють виникнення конфліктів, дозволяють розробити комплекс методів, спрямованих на їх профілактику та формування навичок успішного вирішення.

Така робота дозволяє не лише допомогти особистості одержати знання про ефективні способи розв'язання конфліктів, але і надає їй інформацію про психологічні особливості, які зумовлюють виникнення конфліктів, про можливості саморегуляції у складних життєвих ситуаціях, здійснює цілеспрямований вплив на особистість з метою гармонізації її психічного та соціального життя.

Короткий аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми. Аналіз сучасних наукових досліджень дозволяє розглядати конфлікт як рушійну силу розвитку особистості, як результат взаємодії суб'єктивних і об'єктивних детермінант (О. Бондаренко, Ф. Бородкін, Ф. Василюк, Н. Грішина, Р. Дарендорф, М. Дойч, О. Єршов, А. Ішмуратов, Л. Карамушка, Л. Козер, І. Коряк, К. Левін, Г. Ложкін, Е. Мейо, Т. Парсонс, Л. Петровська, М. Пірен, К. Платонов, Н. Пов'якель, К. Хорні, З. Фройд).

З метою вивчення моделі поведінки молоді, які є в більшій мірі сформованими особистостями, стає необхідний детальний розгляд власне проблеми конфлікту, конфліктних форм поведінки, їх психологічної сутності та умов детермінації.

Мета наукової публікації: полягає в аналізі моделей поведінки особистості у конфліктних ситуаціях.

Виклад основного матеріалу дослідження. Конфліктні ситуації виникають у всіх сферах суспільного життя – будь то економіка, політика, побут, культура чи ідеологія. Вони неминучі як невід’ємний компонент розвитку суспільства і самої людини. Становлення окремої особистості або діяльність організації можливо з врахуванням внутрішньої напруженості, протиріч, подолання застою і відсталості, зіткнення і боротьби.

Американський теоретик Л. Козер, визначення якого вважається провідним у Європі, під конфліктом розуміє «боротьбу за цінності та домагання певного статусу, владу та ресурси, в яких цілями противника є нейтралізація, нанесення збитку та усунення супротивника». В. Ратніков. схиляється до думки, що «конфлікт є якісна взаємодія між людьми, які виражаються в протиборстві сторін ради досягнення своїх інтересів та цілей» (Гришина, Н. В., 2000).

На думку М. Пірена «конфлікти – це динаміка, джерело змін у суспільних та особистісних відносинах». Погоджуємося з думкою науковців, що найкраща стратегія – бути «на ти» з проблемами та конфліктами, не лякатися, а жити разом з ними, попереджуючи їх думкою, аби правильно відреагувати на їхні причини і дати компетентні відповіді на питання, вирішити чи запобігти конфлікту (Пірен М. І., 1997).

Модель поведінки особистості дає конкретну установку на зав'язок, тривалість, динаміку і метод вирішення конфлікту. Виходячи з цього, можна стверджувати, що ці особливості також можуть варіюватися в залежності від відносин опонентів, їх почуттів один до одного, бажання залагодити ситуацію, або, навпаки, «розпалити» її ще сильніше.

Аналізуючи причини виникнення конфліктів, шукаючи адекватні шляхи їх вирішення, управління ним, необхідно враховувати типові моделі поведінки особистості у конфліктних ситуаціях. У науковій літературі виділяють три основних моделі поведінки особи в конфліктній ситуації: конструктивну, деструктивну і конформістську. Кожна із цих моделей обумовлена предметом конфлікту, конфліктною ситуацією, індивідуально-психологічними особливостями. Зазначені моделі відображають установки учасників конфлікту, впливають на його

протікання і спосіб вирішення. Розглянемо коротко особливості кожної із моделей:

Деструктивна модель поведінки властива такому суб'єкту, який схильний до розв'язання конфлікту і його поглиблення аж до фізичного знищення чи повного подолання противника. В побуті це егоїсти, ініціатори скандалів, на підприємстві – кляузники, в натовпі – ініціатори безпорядків і руйнівних дій. Велика кількість конфліктів могли б вирішитися мирним шляхом, якщо б не підігрівалися такими людьми. Яскраво це видно на прикладах міжнаціональних та міжнародних конфліктів. До таких осіб можна віднести і людей, що посідають великі державні посади, і мають авторитарний стиль керівництва, вони прагнуть домінувати над іншими, підкорювати всіх своїм інтересам. Такі особи схильні порушувати чужі цінності, чинити перепони для волевиявлення інших, що часто слугує причиною конфліктів і навіть війн. Така їхня конфліктна поведінка зумовлена недоліками в самоконтролі. Люди, схильні до конфліктів, як правило імпульсивні, жорсткі, грубі, схильні до ризику і гострих відчуттів, недалекоглядні.

Деякі дослідники вважають, що схильність до конфліктів є вродженою. Існує досить міцний зв'язок між схильністю дорослої людини до конфліктів і навіть злочинів і такими факторами як безпритульність в дитинстві, низьким коефіцієнтом інтелекту, схильність до правопорушень у батьків. Такі люди турбуються лише про власні інтереси і в ім'я їхньої реалізації готові йти на конфлікт. Таким чином, для осіб із деструктивною моделлю поведінки властиво постійне прагнення до розширення і загострення конфлікту, вони постійно принижують партнера, негативно оцінюють його особистість, проявляють підозри і недовіру до опонента, порушують етику спілкування.

Конструктивна модель поведінки властива людям, які прагнуть уникнути конфлікту, знайти вирішення, яке задовольняє всіх. Людина конструктивного типу підшукує посередника і приймає рішення, які спрямовані на зняття напруги. Люди, яким властива така модель поведінки охоче вступають в переговори, прагнуть прояснити предмет розходження поглядів і знайти шляхи їх врегулювання. Таким чином, особи із конструктивною моделлю поведінки в конфлікті прагнуть залагодити конфлікт або його вирішити. Вони націлені на пошук такого рішення, яке задовольнить всіх, їм властива відмінна витримка і самовладання, до опонента ставляться досить приязно, відкриті, у спілкуванні лаконічні і небагатослівні.

Конформістська модель властива для людей, які в конфлікті схильні скоріше поступатися і підкорятися, ніж продовжувати боротьбу. У більшості випадків конформна модель поведінки об'єктивно сприяє чужим агресивним проявам. Але інколи вона відіграє і позитивну роль, тоді коли протиріччя між суб'єктами не носять принципового характеру і виникли через дрібницю. Таким чином для осіб, які при конфлікті вибирають конформістську модель поведінки властива пасивність, непослідовність в оцінках і судженнях, досить легко погоджуються з точкою зору опонента, відступають і не хочуть розв'язувати гострих питань.

Згідно із К. Томасом, усі стратегії управління конфліктом можна презентувати за допомогою двомірної моделі («сітки Томаса»), в якій за вертикаллю виражений ступінь наполегливості людини при захисті власних інтересів, а за горизонталлю – ступінь її схильності до кооперації й увага до інтересів опонентів. Відповідно до цих характеристик, К. Томас виділяє наступні п'ять основних способів розв'язання і регулювання конфліктів (Яхно, Т. П., 2012):

- суперництво (конкуренція) як прагнення нав'язати іншій стороні рішення, яке є вигідним для себе, досягти задоволення своїх інтересів на шкоду іншому;
- пристосування (поступок), використання якої ґрунтується на зниженні своїх домагань і прийнятті позиції опонента і, фактично, є як принесенням у жертву власних інтересів заради іншого;
- компроміс (золота середина), коли обидві сторони поступаються у важливих для себе питаннях, аби досягти згоди у розв'язанні конфлікту. Її ще називають, краще половина, ніж нічого;
- уникання (бездіяльності), коли учасник знаходиться у ситуації конфлікту, але не застосовує активних дій щодо його вирішення. Вона характеризується відсутністю як тенденції до кооперації, так і до досягнення власних цілей;
- співпраця (проблемно-вирішальна стратегія) як створення учасниками конфлікту альтернативи, що повністю задовольняє обидві сторони і дозволяє здійснити пошук такого рішення, яке задовольнило б їх обидві.

Висновки. Аналізуючи моделі поведінки в конфліктних ситуаціях і шукаючи адекватні шляхи вирішення стосовно управління цим конфліктом необхідно враховувати типові моделі поведінки особистості під час конфлікту.

Найбільш прийнятною моделлю поведінки для двох сторін є конструктивна, яка спонукає людей до врегулювання конфлікту.

Перспективи подальших досліджень полягають у формуванні механізму завчасного попередження конфліктних ситуацій та механізму ліквідації конфліктів, які вже виникли.

Список використаної літератури:

1. Гришина, Н. В. (2000), Психология конфликта, Питер, Санкт-Петербург, 464 с.
2. Пірен, М. І. (1997), Основи конфліктології, ОСНОВА, Київ, 432 с.
3. Яхно, Т. П. (2012), Конфліктологія та теорія переговорів: Навч. посібник для студ. вищ. навч. Закл., Центр учбової літератури, Київ, 176 с.

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ У ПСИХОЛОГІВ

УДК 159.9

Руда Анна Федорівна,

*студентка спеціальності 053 «Психологія»,
КВНЗ «Вінницька академія непервної освіти»*

Актуальність дослідження. У сучасному світі проблема емоційного вигорання набуває значної ролі для психології як науки. Актуальність вивчення «синдрому емоційного вигорання» зумовлюється різкими змінами соціально-економічних умов життєдіяльності, інтенсифікації життя, поглиблення економічних, політичних криз, а також перевантаження людини чинниками, що викликають значне емоційне напруження, що призводить до емоційного виснаження.

У наш час підвищений інтерес до даного синдрому обумовлений надзвичайною актуальністю проблеми емоційного вигорання не тільки для працівників, що займаються допомогою іншим людям, а й для інших сфер життя та верств населення. Адже насправді людина досить часто ще більше виснажується вдома, де теж треба щодня спілкуватися, розуміти, співчувати, допомагати, вислуховувати, вирішувати чужі проблеми. Іноді сімейне спілкування починає вимагати надто великих ресурсів та непомірних емоційних інвестицій (Титаренко, Т. М., 2007).

Оскільки серед дослідників немає єдиного погляду на питання, що таке емоційного вигорання, які фактори обумовлюють його виникнення, а також яка його структура, синдром складно діагностувати, не всі моделі